

Rozhovor s Jeronýmem Klimešem: „Varhany jsou, lidi nejsou“

Dnešního respondenta můžete znát zejména jako psychologa, který mimo jiné přednáší a píše knihy z tohoto oboru, vystupuje také v masmédiích. Kromě toho má ovšem vystudovanou i geologii a pracoval okolo počítačů, které zůstávají jeho koníčkem. V neposlední řadě je chrámovým hudebníkem a varhaníkem, proto jsme se rozhodli s ním na toto téma pohovořit.

Odkud pocházíte a kde bychom vás našli v současnosti?

Pocházím z Vlachova Březí, tzn. z katolických jižních Čech. Když jsem chodil do kostela nejprve jako ministrant a později i varhaník, tak byla plná pravá i levá loď, vzadu se mačkal houf lidí a lavice byly úplně zaplněné. Tedy 500 lidí. Dnes jsou tam renovované varhany, hraje na ně syn tehdejšího varhaníka, ale v celém kostele jsem napočítal 15 lidí, tedy faráře nepočítaje, a snad všichni byli starší než já. Tedy až já za dvacet let umřu, tak už tam nebude nikdo. Dnes se pohybuji na východním okraji Prahy.

A jak byste se představil jako varhaník?

Jsem špatný varhaník, špatný varhanář – spíš nevarhanář, ale když někde hrávám, tak varhany „udržuju v tom chátrání“ – občas vyměním jistič, stykač, namažu motor, vyfouknu mouchy z píšťal nebo varhany „zaleju“, aby se hezky nacucaly vodou [1].

O sobě říkávám, že jsem výpomocný potulný varhaník, takže když v okolních vesnicích potřebují zahrát, tak nejen já, ale i moje dcera sedneme do auta a jedeme do Jiren nebo Hloubětína, hrával jsem i v Kolodějích, Klánovicích nebo v Počernicích.

Osobně jsem hudebně nenadaný – mám zoufale špatnou hudební představivost, tedy i intonaci, a zapamatovat si delší kusy je nad mé síly. Vždycky ale lidi udivuji, jak hraju – technikou, drilem a logickým myšlením doháním zmíněné handicapy. Profesionální muzikanty jsem klamal tím, že jsem měl slušnou techniku, uměl jsem navíc i populární hudbu a improvizaci, které oni neuměli, ale zároveň jsem nebyl schopen se pořádně naučit jejich „konzervatoristické“ skladby. Očekávali, že budu mít i dobrou paměť, schopnost se rychle učit dlouhé skladby – to opravdu nedokážu. Já se vždy naučím 2–4 třeba i těžké stránky, ale víc do hlavy nedostanu.

Máte nějaké stále varhanické působiště?

Stále působiště je nevarhanické – v Kolodějích hrajeme s kapelou, jednou za dva až čtyři měsíce. A protože jsme amatéři, tak všechny písničky píšu s kom-

pletním aranžmá [2], protože laik neví, co by si tam zahrál, aniž mu to řeknu. Vypsání do jednoduchých not se vyplácí – zní to líp, než kdybychom si to vymýšleli na zkouškách. Ale dnes přibližně stejně často hraju v kapele a vypomáhám jako varhaník.

Jak jste se vůbec k varhanám a hudbě dostal? Čím Vás zaujaly varhany jako hudební nástroj?

Mě nezaujaly varhany jako hudební nástroj... Umřel „starý Kubašta“, což byl i můj první učitel klavíru. Otec hrál v sousední vesnici, tak se udělalo „škatule, hejbejte se“ a já jsem začal hrát v Předslavicích. Bylo to kolem začátku gymnázia, ve 14 letech. Místo ministrování jsem tedy začal jezdit do Předslavic, kde byla mechanicko-pneumatická traktura (rejstříková pneumatická, tónová mechanická). Hrálo to docela dobře, mělo to i vychytávky jako „vítr“ neboli tremolo, které se ovšem nesmělo pustit, protože pak nešlo vypnout (nekonečné množství krásy až do konce mše). A ty varhany byly kuriózní v tom, že je „vytáhli z Lipna“ – pocházely z nějakého kostela, který byl později zatopen Lipenskou přehradou.

Jinak mám absolvované oba cykly ZUŠ a dva roky konzervatoře „Ježkárny“. Ta nebyla až tak těžká, ale přesto se tam muselo chodit a cvičit. Ale já jsem se při druhé vysoké škole živil sám – školil jsem počítače, učil v jazykovce a ještě jsem musel stíhat anglické divadlo, rokenrolovou kapelu a pak bylo těžké předstírat, že k tomu studuji psychologii a konzervatoř. Naložil jsem si toho moc a navíc jsem měl pocit, že na konzervatoři jen blokuji místo nadanějším, než jsem já.

Do hry na varhany mě zaučoval táta a pak jsem chytal rozumy od toho, koho jsem potkal – třeba od holek, které studovaly varhany (Was ist das „neapolák“?). Ale nemám žádné systematické vzdělání harmonie. Měli jsme ji sice na konzervatoři, ale nikdy jsem neměl harmonii v takové podobě, aby byla prakticky použitelná. Vždycky to bylo hlídání citlivých tónů a paralelních kvint, učili nás jen jeden jazzový styl, místo aby vyráběli univerzální muzikanty, kteří umí zahrát vše od polky až po fugu. Obávám se, že tam bylo málo kantorů, kteří by to byli schopni učit – najít univerzálního muzikanta bylo vždy těžké. Každý z nich měl oblíbený nějaký styl nebo dva a ostatní už také neuměl.

Dodnes například neumím pořádně latinskoamerické tance, kde každý má nějaký svůj grif, jak se hraje. Stává se mi při harmonizování Hosany, že mi pod rukama vyraší nějaký rytmus, většinou dvoutaktový, a teď na to koukám a přemýšlím, jestli to je cha-cha nebo samba nebo co [3]. Jenže kdo dnes zná latinskoamerické tance? Člověk se nemá ani koho zeptat. Faktická izolovanost muzikanta je dost tristní. Když někde člověk hraje, patří v té vesnici mezi ty hudebně nejvzdělanější, a ti, kteří toho umí víc než on, často hrát nechtějí. Vždycky se totiž najde nějaký konzervatorista, který sedí v lavici a nic.

To nezní moc povzbudivě. Vidíte budoucnost chrámové hudby lépe?

Hlavní otázka myslím je: „Kam kráčíš, duchovní hudbo?“ Kancionál, s nímž jsem zestárl i já, vznikl před padesáti lety, a má pro moderní lidi nulovou atraktivitu.

Hosana je dobrá, ale kapely ji hrají tak, že se skoro nedá poslouchat. Nový trend jsou chválové písně, ale ty mi moc nesedí. Dobrou hudbu mají tradičně adventisté, Křesťanské společenství nebo Čeští bratři, což jsou dnes živé ideologie. Je třeba říct, že každá živá ideologie má živou muziku. Jakmile se podaří ideologii nadchnout dobrého muzikanta, tak on jí vyrobí dobrou muziku. My, co jsme vyrostli na starých varhanách, umřeme s klasickou zbožností a otázka je, jaká zbožnost nás čeká v budoucnu. Jestli to půjde dál, tak se kostely pozavírají a rozprodají i s varhanami, jako se to děje v Německu. Výsledek bude, že tu zůstanou skupinky lidí, kteří se budou scházet po bytech, prezentačních místnostech nebo sálech. Sem do obýváku se vejde patnáct lidí a ono tady v Újezdě nad Lesy (10 000 obyvatel) víc než dvacet lidí do kostela chodit nebude. Jako tady dnes zkouší kapela, tak tady bude zkoušet nějaký laik dělat mše. Koneckonců když byl covid, tak jsem si kolem tohoto stolu zkusil, jaké to je být dočasným farářem, když jsme dělali rodinnou bohoslužbu.

My víme, že to staré kráčí do stoupy. Jestliže máme v semináři tři kluky, z nichž jeden uvažuje o odchodu, tak tím končí nejen celibátní kněžství a duchovní hudba, ale i životní styl založený na svátostech. Největší problém je, že nemáme návody pro náctileté a mladší dospělé (do 35 let). My bychom potřebovali mladým říct, jak mají žít. A když jim to řekneme, tak se zasmějou a řeknou: „To snad nemyslíte vážně.“ Jak jsem to psal v knize Křesťanství, vztahy a sex, problém věřících psychologů je, že nejsme schopni napsat příručku, která by byla přijata věřícími en bloc. Když začneme psát to, co je pravověrné, tak se nám lidé vysmějou, poněvadž je to v praxi naprosto nepoužitelné, a když napíšeme to, o čem si myslíme, že je pro lidi nejlepší, jsme obvinění, že nejsme náležitě pravověrní. A tím vlastně končí křesťanství, protože ve věku, kdy by mělo nejvíc lidí vstupovat do církve, z ní nejvíc lidí odchází. Takže varhany jsou, peníze jsou, ale lidi nejsou [4].

Kromě hraní se okolo varhan věnujete i dalším projektům. Můžete nám je přiblížit?

Určitě bych zmínil ty věci, které jsem dával na web: Jak se staví kostelní varhany z počítačového šrotu [5]. Za cenu, kterou si může farnost dovolit, se dá přijít k dobremu zvuku. Další věc je varhanická KPZ, krabička poslední záchrany – kancionál, žalmy, rukověť [6]. Aranže písní z Hosany a jiných sborníků [2]. Ještě bych doplnil tříprstou harmonii [7]. Když chceme, aby děti začínaly hrát, přijdou vhod tyto zjednodušené doprovody, protože ve třech tónech se dítě docela zorientuje. A nejsou

tam ty bláznivé harmonické postupy, jako měl třeba Vosyka, který hrál víc vedlejší stupně než základní.

Když někde v kostelích chybí varhany nebo se opravují, tak na dobu dočasnou postavím varhany z počítačového šrotu – zesilovač a linuxový počítač, na něm program GrandOrgue [5]. Pomocí toho zazní i v kapli bez varhan zvuk, který je rozhodně lepší než harmonium. Ve všech kostelích tak mohou znít varhany, u kterých neobeznámený laik, nebo i odborník, který se zrovna nesoustředí, mají pocit, že tam mají docela obstojné varhany. To je dnešní situace. Varhanní zvuk můžeme velice snadno vyrobit i s velkým hracím strojem – to už záleží na rozmachu varhaníka, kolik kláves si k počítači připojí. Problém je, že nejsou varhaníci a nejsou věřící. Sice se postaví krásné varhany, ale dole je dvacet lidí, kteří se stydí zpívat.

Můj největší problém nejsou varhany ani nic okolo, ale že v kostele, kde hraju, můžu být šťastný, když zpívají tři čtyři lidé. Vytratila se hudebnost. Lidé jsou hudebně negramotní – neumí ani číst noty, ani je psát, ani ji neprodukují. Aktivní muzikanti se pak přizpůsobují vkusu takových lidí – aby hudbě rozuměli, musí být jednoduchá až primitivní. Když si vezmeme dnešní písně, třeba Pokáče – ale ten ještě není nejhorší, a srovnáme je s jakoukoli mariánskou písní, tak ty mariánské písně jsou harmonicky mnohonásobně složitější než písně, co se dnes vyrábí. Toto zoufalství muzikantů vystihuje jedna židovská píseň: „Všichni chtějí jednoduché písně, písně na dva akordy.“ [9]

Když pracujete v psychologii, propojujete ji s hudbou? Zabýváte se třeba muzikoterapií?

Já na zážitkové terapie moc nejsem, jsem spíš poradenský psycholog. Hudbu nedávám dohromady s psychologií – je to pro mne naopak způsob, jak od psychologie utéci. Je to oblast, kde nejsou lidi. Když se píšou písmenka a notičky, člověk nemusí myslet na to, komu soud svěří dítě do péče a že tahle holka se mi možná oběsí a tak dále. Je to způsob, jak se zbavit myšlení na psychologii.

Zážitkové techniky v psychologii nedělám i proto, že nebývají zas tak účinné. Jinak vypadá práce na klinice nebo v nemocnici a něco úplně jiného je, když přijdou lidé ke mně na omezenou dobu. Nemůžu s nimi strávit dvě hodiny tím, že si budeme zpívat u klavíru.

Obecně u arteterapie jsou dva přístupy: zážitková, nebo diagnostická. Mě by zájímala spíš ta diagnostická, analytická, ale ta je tak složitá, až je skoro nemožná. U kreslení třeba jde dát člověku, co neumí malovat, kupu časopisů, nůžky, lepidlo a říci mu: „Udělejte koláž na téma: já a moje rodina“ a tu pak analyzovat. U hudby je problém v tom, že použitý styl, umělecká a řemeslná dovednost testovaného člověka přebíjí měřené vlastnosti, jeho psychický stav. To by se musel třeba dávat

seznam písní a říct: „Seřadte mi je podle nálady, jak jsou vám teď blízké.“ A když na první místo dá trauermarsch a la „Jdou židi, židi“, nedivil bych se, že už zažil lepší chvíle. Proto muzikoterapie je většinou zážitková, odreagovávací a analyticky přístupům se v ní moc nedaří.

A uvažoval jste někdy o tom, jaký je psychologický profil typického varhaníka?

Běžní varhaníci bývají poloviční faráři a tak často bývají i poloviční náboženští fanatici. Bývají podivínští, ale i docela upřímně věřící. Třeba Bach byl určitě věřící, protože jinak by u toho celou dobu nevydržel. Občas proto hrozí situace dvou kohoutů na jednom smetišti, kdy dochází k poměrně výraznému pnutí mezi testosteronovým samcem vepředu a testosteronovým samcem vzadu. I když mají nastavená pravidla, tak to někdy až slyšitelně skřípe.

Ale obecně varhaníci bývají podivíni, nábožensky aktivní, upřímně věřící. A to, že jsou to podivíni, je dáno i tím, že je to excentrický koníček. Na rozdíl od jiných muzikantů je varhanické řemeslo vcelku solitérní. Málokterý varhaník je zároveň sborista i kapelník. Spíš mají tendenci: „sám, sám, stačím si sám – uzpívám to, udupu“, takže žijí i hodně samotářským životem.

Varháníčení bývá až životní styl, a to dost svérázný. Třeba můj táta dělal varhaníka a dlouhá léta jsem od mámy dostával esemesky: „Táta má zase pohřeb“ a dlouho mi nedocházelo, že je to poněkud divná věta.

Chtěl byste čtenářům našeho časopisu něco vzkázat?

I když trocha náboženského fanatismu nemůže škodit v jakémkoli množství, přesto dnes je třeba myslet především na jednotu církve. Když jsou v jednom kostele tři varhaníci, tak bývají zpravidla rozhádaní. U hudby není hlavní otázka, jestli tento hraje dobře nebo špatně, ale jestli hraje styl, který se líbí posluchačům. Když se jim líbí styl, odpustí mu mnohé technické chyby. Hudebních stylů je mnoho a chválit Boha lze kterýmkoli, který přivádí lidi blíže k Němu. Osobně mám latinu rád, přesto bych rád nadšencům pro latinskou mši připomněl, že je to jazyk, kterým mluvili vojáci pod jeho křížem, když on na něm chroptěl žalmy v hebrejštině či aramejštině. Ježíš není malicherný, snese, že ho chválíme jazykem katanů a okupantů jeho vlasti, přesto je mimo zdravý rozum hlásat názor, že nejlepší liturgický jazyk je latina [10].

Za rozhovor děkují Miroslav a Hana Matějů

Webové stránky zmiňované v rozhovoru

1. http://klimes.mysteria.cz/varhany/varhany_vlhkost_leto.htm
2. <http://hosana.klimes.us> – jednoduché aranže písní Hosana pro kostelní kapelu
3. http://klimes.mysteria.cz/noty/hosana/X989_Ovecky/ http://klimes.mysteria.cz/noty/hosana/X990_Haleluja_vola_pan/

4. http://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/vztahy_na_zkousku/
5. <http://varhany.klimes.us> – jak si v malých kostelích a kaplích postavit varhany z počítačového šrotu
6. <http://kancional.klimes.us> – sbírka not a textů týkajících se chrámové hudby, slovy autora: švýcarský Victory nůž, který vesnický varhaník potřebuje ke svému životu na kůru
7. http://klimes.mysteria.cz/noty/triprsta_harmonie.pdf – článek Jednoduchá, tříprstá harmonizace pro ADHD děti
8. http://klimes.mysteria.cz/clanky/teologie/slaveni_bohosluzby_za_nepritomnosti_kneze.pdf
9. <https://www.youtube.com/watch?v=PRScnCGUFOY> בְּלֵט רוֹצִים שִׁירִים פְּשׁוּטִים שִׁירִים בְּשִׁנֵי יְקוּוּרִים... שלמה גרוניך [Šlomo Grunich: Kulam rocim širim pšutim, širim bišnei akordim]
10. <http://klimes.mysteria.cz/slovník/pesita/index.php>

(Odkazy najdete i na webu casopisvarhanik.cz.)

Chronologický přehled varhan v katedrále sv. Víta v Praze

Na závěr souboru článků o hudební historii pražské katedrály podávám ucelený chronologický přehled o varhanách, které byly v průběhu staletí v katedrále a o nichž jsme se v článcích zmiňovali.

*

Varhany do naší země přišly už v 11. stol. a byly právě u sv. Víta.¹

Před rokem 1255 dal kanovník Vít postavit u sv. Víta nové varhany (tedy vlastně už druhé).²

Doposud se jednalo o románskou tzv. Vratislavovu basiliku.

V roce 1369 byly bohoslužby z této postupně bourané basiliky přeneseny do nově budované gotické katedrály, tedy jejího presbytáře. A byly zde postaveny nové varhany, tedy již třetí nástroj v pořadí.³

Začátkem 16. stol. byly za přispění krále Vladislava II. Jagellonského postaveny na kůru proti hlavnímu oltáři nové varhany.⁴

¹Vl. Němec: Pražské varhany, Praha 1944, s. 23

²ib. s. 32-33

³ib. s. 31

⁴ib. s. 52

Litoměřická diecéze má nového biskupa

Sobota 2. března roku 2024 se stala významným dnem nejen litoměřické diecéze, ale celé naší církevní obce. Toho dne byl vysvěcen v litoměřické katedrále sv. Štěpána a současně uveden do funkce 21. biskup litoměřické diecéze Mons. ThLic. Ing. Stanislav Příbyl, Th.D., CSsR.

Pro časopis Varhaník a jeho redakční kolektiv má tato událost ještě další význam – P. Stanislav Příbyl jakožto velký nadšenec a příznivec hudby, sám velmi schopný varhaník, stál u zrodu našeho časopisu v jeho nejranějších počátcích. Byl jedním z prvních členů redakční rady spolu s již zesnulými P. Jiřím Hájkem, P. Karlem Břízou a p. Bohuslavem Korejsem, dále pak s P. Jaroslavem Konečným, Jiřím Churáčkem a dalšími spolupracovníky, kteří se v průběhu času v redakčním kolektivu postupně vystřídali. Máme ještě v paměti krásná setkání v reprezentativním refektáři redemptoristického kláštera na Svaté Hoře u Příbrami, kde jsme společně tvořili první čísla našeho časopisu. P. Stanislav Příbyl byl tehdy farářem a farním vikářem tohoto poutního místa, později pak provinciálem Pražské provincie redemptoristů. Byly to krásné chvíle a my jsme jen litovali, že skončily v době, kdy P. Stanislav Příbyl musel pro již sotva zvládnutelné množství jiných povinností náš redakční kolektiv opustit. Jeho ustanovení biskupem však vnímáme jako dobrou zprávu pro hudebníky, protože věříme, že v jeho osobě získáváme významného podporovatele.

Něco z jeho životopisu:

Mons. ThLic. Ing. Stanislav Příbyl, Th.D., CSsR, se narodil 16. listopadu 1971 v Praze. Vystudoval střední průmyslovou školu zeměměřičskou a poté nastoupil do noviciátu redemptoristů v polské Lubaszowé. Zde také složil řeholní sliby. V letech 1991 – 1996 studoval na Katolické teologické fakultě University Karlovy a zároveň absolvoval formaci v pražském Arcibiskupském semináři. Po vysvěcení na kněze v roce 1996 se stal farním vikářem (1996–1999) na Svaté Hoře a farářem tamtéž (1999–2008). V letech 2002 až 2011 zastával úřad Pražské provincie redemptoristů.

V roce 2004 se stal prezidentem Arcidiecézní charity Praha. V letech 2009 až 2016 byl generálním vikářem litoměřické diecéze a od 1. 10. 2016 generálním sekretářem České biskupské konference. Vede sekretariát této organizace zastřešující činnost katolické církve v ČR a mluví za ni v médiích.

V roce 2012 získává na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze licenciát z teologie a v roce 2014 tamtéž doktorát z teologie. V roce 2019 dokončil magisterské studium na Fakultě sociálně ekonomické University Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v oborech finance a management. V současnosti se na Filosofické fakultě University Karlovy v Praze věnuje studiu dějin výtvarného umění se zaměřením na osobnost třetího pražského arcibiskupa Jana z Jenštějna.

V letech 2014–2024 byl administrátorem farností Horní Police, Jezvė a Žandov v litoměřické diecézi, kde se během jeho působení podařilo uskutečnit náročnou rekonstrukci poutního místa v Horní Polici.

Mezi jeho oblíbené činnosti patří hudba (hra na varhany) a fotografování. Na různých úrovních komunikuje německy, anglicky, polsky, italsky a francouzsky.

Úryvek z životopisu 21. litoměřického biskupa Mons. ThLic. Ing. Stanislava Příbyla, Th.D., CSsR, jsem si dovolil ocitovat z brožury vydané při příležitosti slavnosti svěcení. Skutečností ze života nového litoměřického biskupa je totiž tolik, že bez druhotně získaných podkladů je prakticky nemožné alespoň ty nejvýznamnější postihnout.

Nyní k samotnému průběhu slavnosti svěcení:

Hlavním světitelem byl Mons. Jan Graubner, arcibiskup – metropolita pražský, primas český a předseda České biskupské konference.

Spolusvětiteli byli Mons. Jan Baxant, emeritní biskup litoměřický, a Mons. Gregor Maria Hanke OSB, biskup eichstättský.

Slavnostní homilii přednesl Christoph kardinál Schönborn OP, arcibiskup vídeňský.

Nového biskupa při obřadu doprovázeli P. Jan Hrubý, farní vikář Římskokatolické farnosti – děkanství Kadaň a P. David Horáček, CSsR, administrátor Římskokatolické farnosti u kostela Nanebevzetí Panny Marie na Svaté Hoře u Příbrami.

Koncelebrovali arcibiskup Jude Thaddeus Okolo, apoštolský nuncius v České republice, a čeští, moravští a zahraniční biskupové a kněží.

Hlavním ceremoniářem byl R. Diac. Vojtěch Mátl, pomocnými ceremoniáři pak Miloslav a Matouš Markovi. Přítomni byli jáhni Michael Koudelka, Michal Olekšák a Luděk Téra.

Jako lektori se vystřídali sr. Augustina Vrzalová, OPraem, převorka kláštera v Doksanech, a europoslanec Alexandr Vondra.

Hudební doprovod a zpěv obstarali:

Vepřekův smíšený sbor z Příbrami, členové Svatohorského chrámového sboru, Collegium hortense a žestové kvarteto Hudby Hradní strážě a Policie České republiky řízené plk. Janem Zástěrou. Další hudební tělesa, která se na hudebním doprovodu slavnostní liturgie podílela, byla Capella Ornamentata vedená uměleckým vedoucím Richardem Šedou a spojené sbory litoměřické diecéze.

U varhan se vystřídali Ivana Kylarová, Pavel Šmolík, Jaroslav Tůma a Martin Bernreuther.

Průběh hudebního doprovodu koordinoval a řídil Pavel Šmolík, regenschori na Svaté Hoře u Příbrami.

Bylo téměř symbolické, že ke slavnostní liturgii bylo vybráno ordinarium P. Karla Břízy, který byl rovněž redemptoristou. A protože se toto vše odehrálo v době

postní, byla vybrána krásná postní píseň „Ach můj nejsladší Ježíši“ (č. 301 v Jednotném kancionálu).

Ke svatému přijímání kromě příslušné antifony lid zpíval píseň č. 712 - „Klaním se ti vroucně“ a na závěr pak samozřejmě všech 12 slok písně „Bože, chválíme tebe“ (č. 932) a „Maria, Maria“ (č. 805).

Obřad končil slavnostním průvodem, z něhož nový biskup žehnal věřícím uvnitř katedrály a pak i venku. K tomuto průvodu zahrál varhaník Jaroslav Tůma Toccatu a fugu F dur BWV 540 Johanna Sebastiana Bacha, na niž pak navázal improvizací.

Splnilo se očekávání v tom smyslu, že všichni věřící se do katedrály nevejdou. Ač velká barokní stavba, ukázala se být pro takovou slavnost poněkud malou. Ale protože se s tím počítalo, byly instalovány velkoplošné obrazovky s ozvučením jednak na Dómském náměstí před katedrálou a pak ještě v děkanském kostele Všech Svatých na hlavním litoměřickém náměstí (Náměstí Míru).

Pořadatelé měli plné ruce práce i se zajištěním dostatku parkovacích míst a jistě pak i s následným slavnostním obědem, rautem a občerstvením ve stáncích na Dómském náměstí.

Ale všechno klaplo k všeobecné spokojenosti a i počasí se ukázalo být ve vztahu k této roční době nečekaně vlídným. Asi to tak mělo být...

Přejme tedy novému 21. litoměřickému biskupovi, který je nyní zároveň naším nejmladším biskupem, hojnost Božího požehnání k jeho náročné a krásné službě!

Za redakční kolektiv časopisu

Radek Rejšek